

Qui ha de pagar el deute d'un Govern quan es fa insostenible?

Dv, 29/07/2011 per Justícia i Pau
[Justícia i Pau](#)

Eduard Ibáñez, director de Justícia i Pau de Barcelona

Quan un Govern es troba altament endeutat i afronta el risc de no poder fer front a les seves obligacions de pagament, quina és la manera més adequada i justa d'afrontar la situació? Cal exigir un sacrifici extraordinari del conjunt de la població del país a canvi d'ajudar-lo a pagar? O bé s'hauria de carregar el problema als creditors per tal que assumeixin ells les pèrdues, amb perjudicis a tercers? Ambdues coses?

Aquests són alguns dels dilemes que es plantegen actualment en relació al deute de Portugal, Irlanda i, especialment, Grècia, amb l'agreujant que qualsevol desenllaç té repercussions en el conjunt d'Europa, sobretot pel fet de compartir una mateixa moneda. Però és una situació que, amb diferents particularitats, es repeteix aquí i allà en el funcionament habitual de l'economia mundial.

La política econòmica dominant de governs i institucions internacionals, condicionada fonamentalment pels interessos dels creditors (sempre molt poderosos) i per la creença que el pagament religiós dels deutes és la condició perquè el sistema funcioni amb eficiència, sempre ha donat prioritat al pagament dels deutes. Per això, penalitza a qui no paga (considerant-lo culpable d'haver-se endeutat massa) i, per ajudar-lo a pagar (o, excepcionalment, reduir parcialment el deute) li exigeix a canvi una retallada dràstica de la despesa pública i altres mesures per generar ingressos, com privatitzacions, pujada d'impostos, etc., amb el consegüent sacrifici de la població. Aquesta és exactament la política que s'ha seguit fins ara amb Grècia i la resta de països amb problemes a la zona euro (en aquest cas, sota la por que una fallida generaria un desastre financer per a Europa). Però és també la política que s'ha seguit històricament arreu del món en casos semblants.

Però, és clar, aquesta política significa perjudicar greument els interessos dels ciutadans del país i sobretot els sectors més vulnerables afectats, a canvi de mantenir els beneficis dels creditors (o minimitzar les seves pèrdues) i la suposada eficiència dels mercats. Alhora, sovint aquesta política, en contraure la despesa de l'estat, genera en el país una situació d'incapacitat per créixer econòmicament durant llargs períodes. A la llarga, aquest enfocament pot portar justament a accelerar la insolvència del país (és exactament el que ha passat a Grècia). Tot això és el que s'ha donat històricament en molts països, molt particularment en aquells més pobres del món, condemnant-los a un estancament econòmic indefinit i obligant-los a polítiques econòmiques que han afeblit els governs i que després s'han mostrar nefastes. És per això que, en molts casos, amb la pressió de les ONG, la situació ha portat a la cancel·lació del deute dels països. En altres casos,

senzillament, el deute ha estat impagat unilateralment, per evitar mals majors.

Caldria aprendre de l'experiència històrica acumulada i començar a pensar que les coses s'han d'enfocar d'un altra manera. L'excés d'endeutament no és sempre responsabilitat dels governs deutors (o no ho és únicament ni principalment). Malgrat una bona gestió, circumstàncies imprevisibles o incontrolables poden dur a situacions similars. A més, alguna responsabilitat tenen els creditors, quan aprofiten la debilitat per exigir més interessos o per prestar sabent que se'n farà mal ús. També hi ha la responsabilitat dels especuladors, que compliquen la situació, i la dels creditors que afavoreixen o s'aprofiten del mal comportament dels governs endeutats. Per no parlar de polítiques econòmiques i comercials que impedeixen créixer els països més febles i pagar així els seus deutes.

Per tot això, cal crear mecanismes internacionals per canalitzar aquestes situacions i evitar perjudicar les poblacions dels països deutors i la seva economia i, alhora, no perjudicar excessivament a tercers afectats, ni tampoc afavorir endeutaments imprudents, ni posar en qüestió el funcionament d'un sistema financer mundial mínimament segur. En aquest sentit, s'haurien de prendre com a referència els mecanismes de què disposa el dret mercantil per afrontar judicialment de forma organitzada la insolvència de les empreses.

Quan el deute d'un país no és suportable, els perjudicis d'aquesta situació s'han de repartir equitativament, segons el cas, entre deutors i creditors. Els creditors saben que assumeixen un risc en prestar i aquest risc és el que justifica el seu benefici via interessos. En conseqüència, caldria que un organisme internacional apropiat i independent, de caràcter judicial o arbitral, assumís el control. Aquest organisme, mediant entre deutors i creditors i valorant també els efectes en tercers afectats de qualsevol decisió, a més de determinar les responsabilitats (i possibles sancions), hauria d'establir la millor manera de repartir la càrrega per uns i altres, segons la situació de cadascú. És a dir, determinar quins préstecs (o en quina part) s'han de pagar i quina s'ha de donar per perduda, de tal manera que el país pugui continuar funcionant (accedint a finançament internacional a un preu raonable) i evitar així no castigar els sectors més febles, que de ben segur, són els menys responsables de la situació.

La cosa, evidentment, no és senzilla, però la situació actual, que acaba perjudicant sempre els més febles, no és moralment acceptable.